5. Gaia. Memoriaren kudeaketa

1. Sarrera. Programa baten egitura memorian
2. Liburutegiak eta muntaia
3. Estekatze dinamikoko liburutegiak
4. Programak memorian kokatzeko moduak
5. Programen kargarako sistema-deiak

5.1 Sarrera. Programa baten egitura memorian

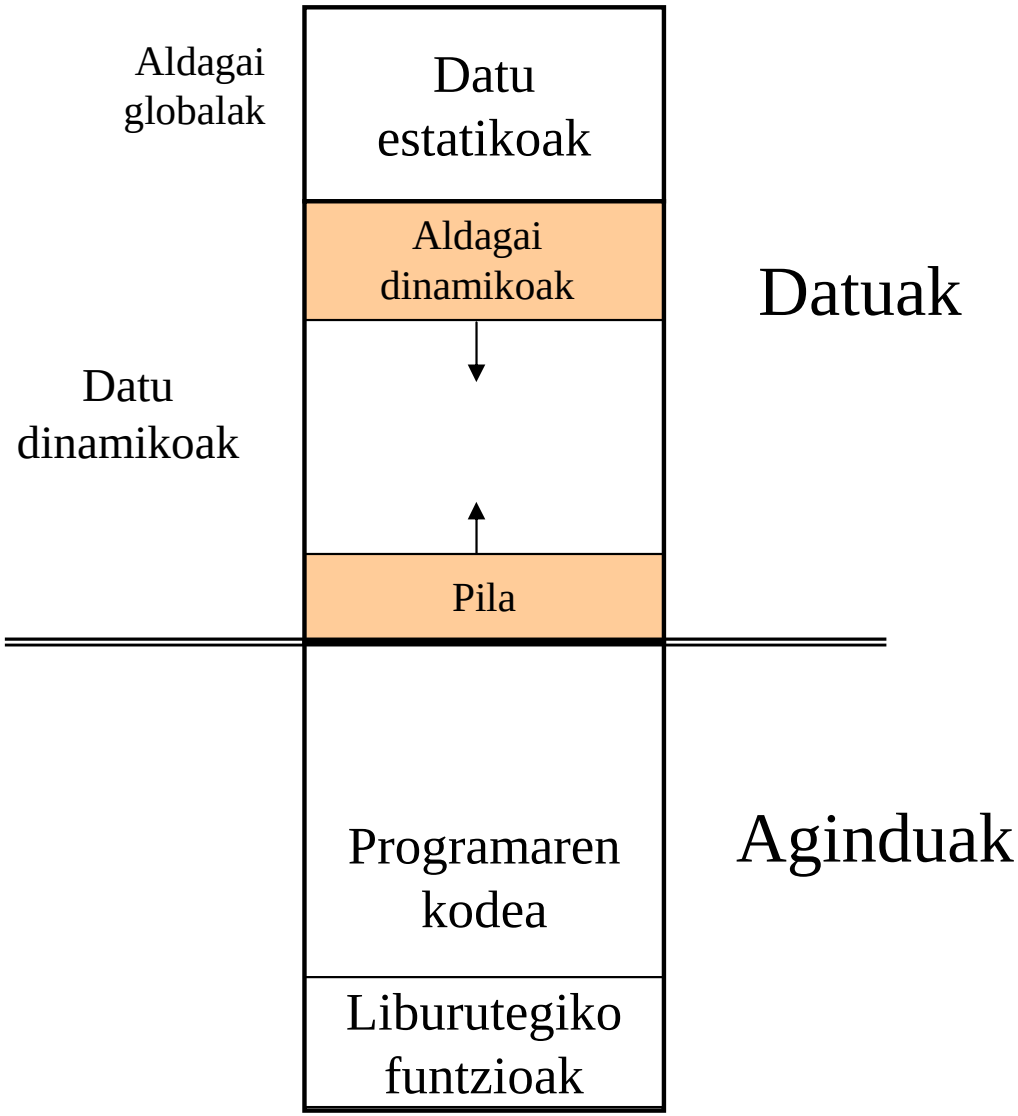

Konpilazioa

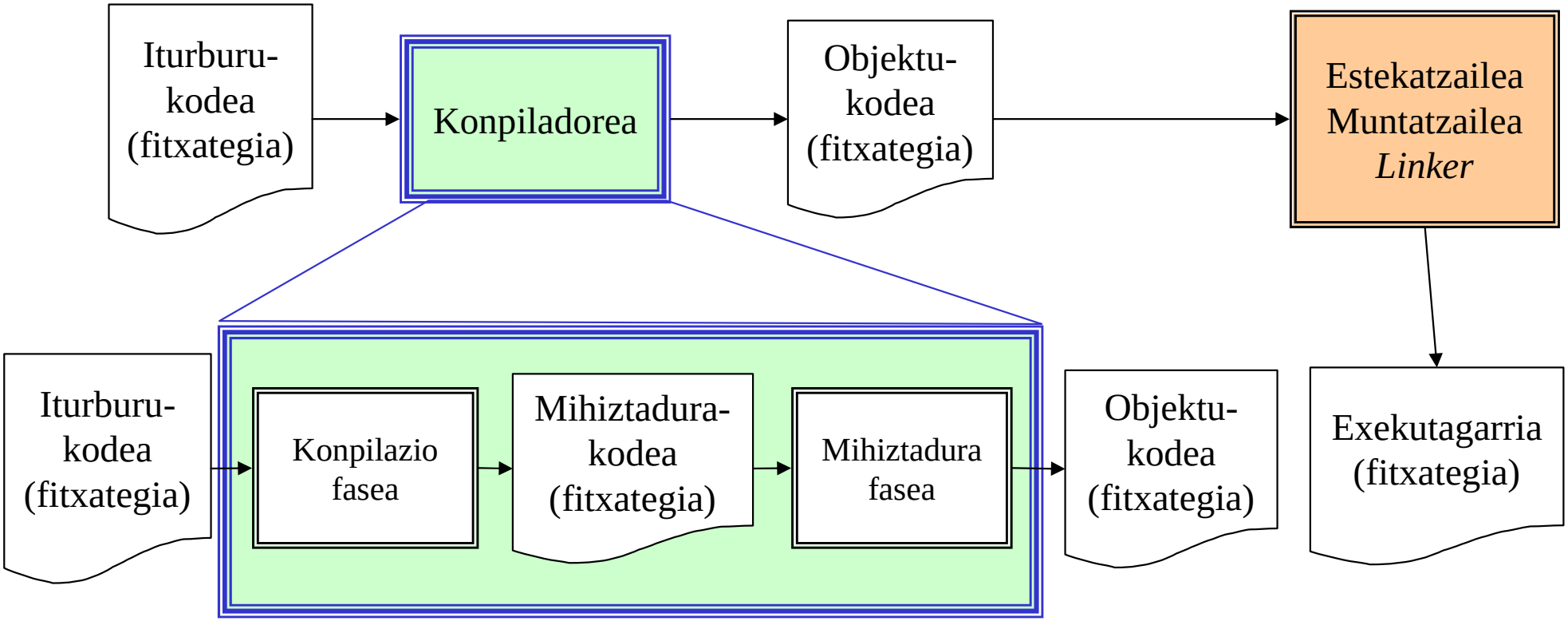

Konpilazioa

- Liburutegiak:
  - Iturburu-kodekoak
  - Objektu-kodekoak

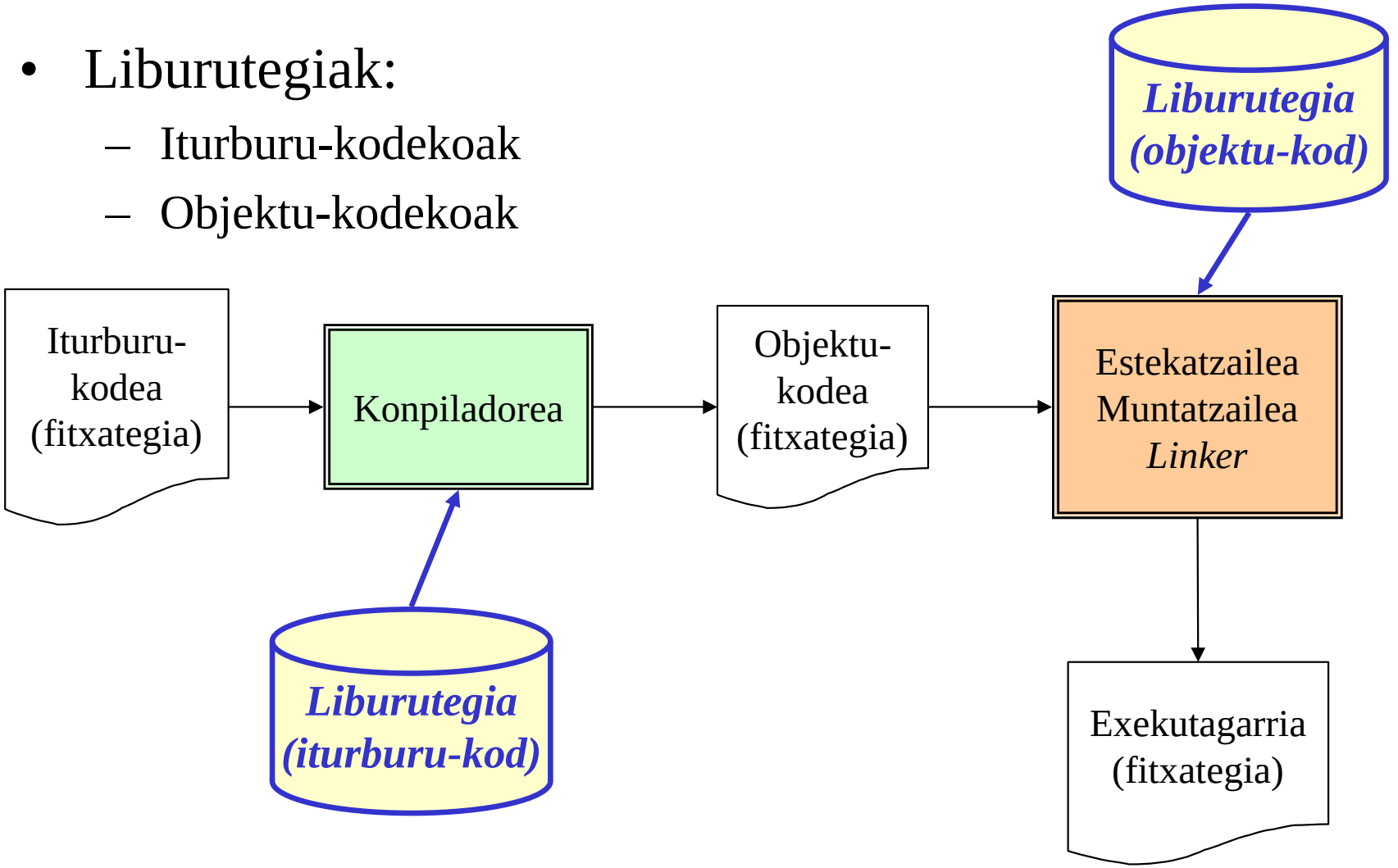

Konpilazioa

- Hainbat iturburu ⇨ Objektu modulu bakarra

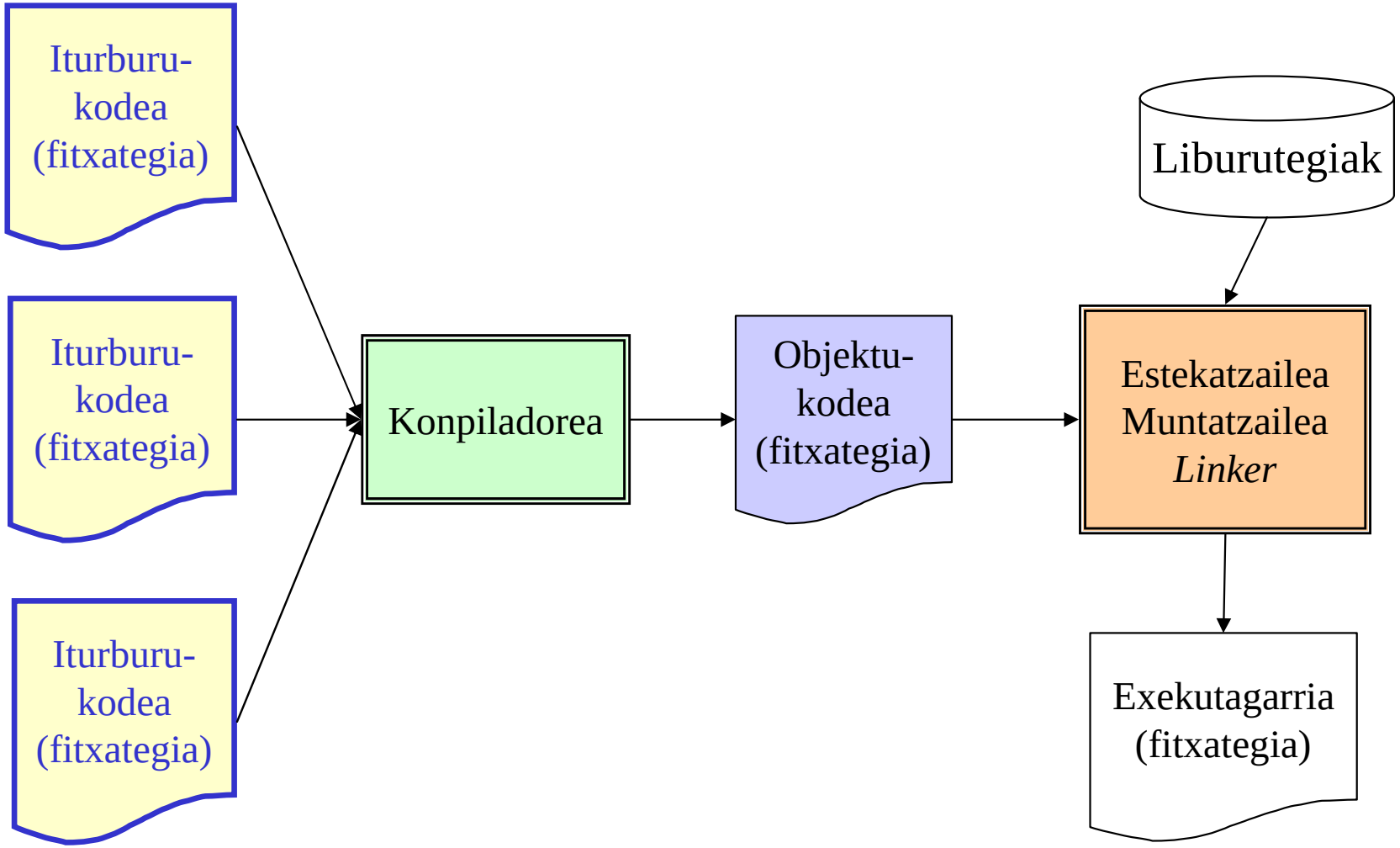

Konpilazioa

- Hainbat iturburu ⇨ Hainbat objektu modulu

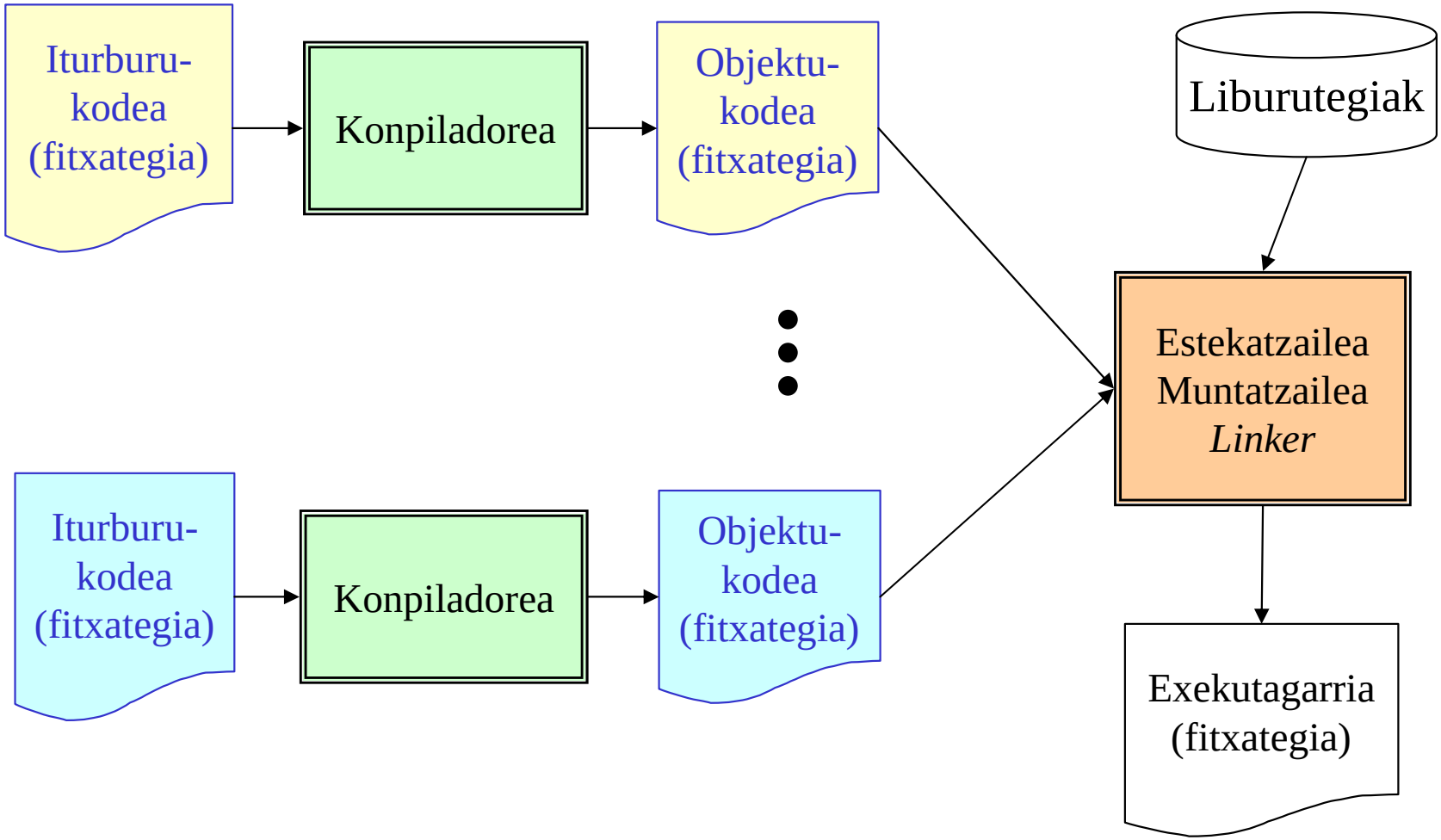

1. Ariketa. Konpilazio faseak gcc konpiladorearekin

1. Linuxeko *man* laguntza kontsultatuta, aztertu nola ikus daitekeen konpilazioaren fase desberdinak
2. Probatu **`kopiatu.c`** programaren konpilazioa
3. Konpilazioaren fase bakoitza komentatu
4. Saia zaitez beste konpiladore batekin probatzen

Goi-mailako lengoaiak (GML)

- Konpiladorea
  - Goi-mailako lengoaiako ***agindu 1*** => makina-lengoaiako ***n agindu***
- Itzulpena + Optimizazioa
  - ✚ eraginkorragoa
  - ✚ trinkoa
- Arazoa eragigaien helbideak itzultzean: aginduak eta aldagaiak zein memoria-helbidetan kokatu?
  - Konpiladoreak hasierako karga-helbidea ezagutzen du (***Konpilazio-denborako birkokapena***).
  - Konpiladoreak hasierako karga-helbidea 0 helbidea dela suposatzen du. Ondoren, programa memorian kargatzerakoan (kargatzaileak) karga-helbide errealarekin birkokatzen ditu helbide guztiak (***Karga-denborako birkokapena***).
- ***Birkokapen estatikoa***
  - Birkokapen-taula

Iturburu-kodea. Konpilazioa

Iturburu-programa
goi-mailako lengoaian (C)

```
...
int Globala1, x, Emaitza;

main()
{
   Globala1 = 35;
   x = 3;
   Emaitza = Globala1 + x*x;
   idatzi(Emaitza);
}

void idatzi(int E)
{
   printf("Emaitza: %d izan da\n", E);
}
```

Helbide logikoak

Konpiladorea

Mihiztadura-kodea

```
0:    Globala1:
4:    x:
8:    Emaitza:
      PROC main
12:   PUSH r30          ;; main
16:   MOV r30, r31
20:   MOV r1, 35
24:   ST r1, @Globala1
28:   MOV r1, 3
32:   ST r1, @x
36:   LD r2, @Globala1
40:   LD r3, @x
44:   MULT r4, r3, r3
48:   ADD r5, r2, r4
52:   ST r5, @Emaitza
56:   PUSH r5
60:   CALL idatzi
...

128:  RET

      PROC idatzi
132:  PUSH r30   ;; idatzi
...
252:  RET
```

Bigarren fasea

Mihiztadura-kodea

```
0:      Globala1:
4:      x:
8:      Emaitza:
        PROC main
12:     PUSH r30   ;; main
16:     MOV r30, r31
20:     MOV r1, 35
24:     ST r1, @Globala1
28:     MOV r1, 3
32:     ST r1, @x
36:     LD r2, @Globala1
40:     LD r3, @x
44:     MULT r4, r3, r3
48:     ADD r5, r2,r4
52:     ST r5, @Emaitza
56:     PUSH r5
60:     CALL idatzi
...

128:    RET

        PROC idatzi
132:    PUSH r30   ;; idatzi
...
252:    RET
```

Mihiztatzailea

Exekutagarrien formatua:
a.out,
COFF,
ELF,
...

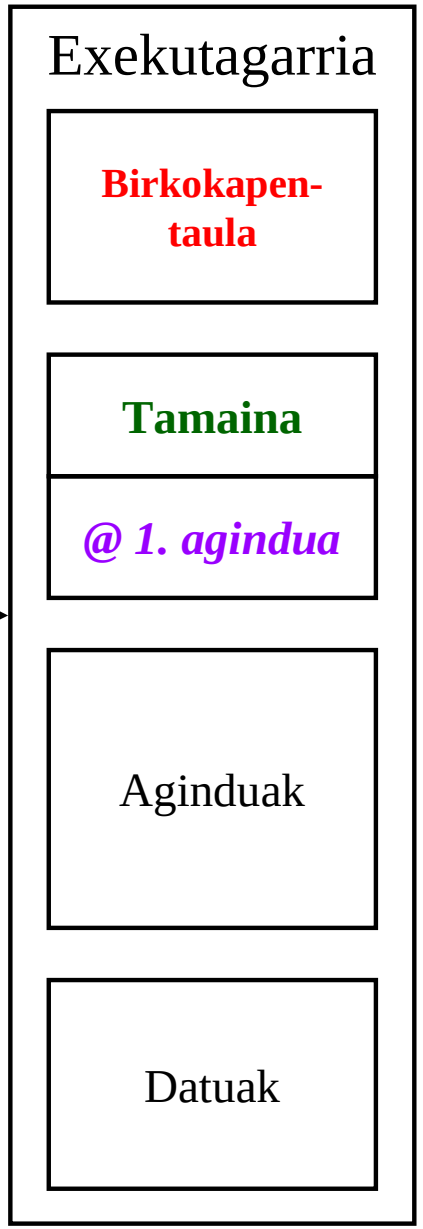

Fitxategi exekutagarrien formatua

- Linuxen hainbat formatu daude:
  - ELF (Executable and Linking Format)
    - Unix System Laboratories garatua
    - http://www.skyfree.org/linux/references/ELF_Format.pdf
    - Hainbat SEendako estandarra
  - a.out (Assembler OUTput format)
    - Linuxeko bertsio zaharrak
- Beste SEetako formatuak:
  - MS-DOSeko EXE formatua
  - Unix-BSDko COFF formatua

5.2 Liburutegiak eta muntaia. Errutinen berrerabilpena

- Helburuak: birprogramazio lana minimizatu, erroreak minimizatu
- Goi-mailako lengoaiako funtzioen liburutegiak (iturburu-liburutegiak)
  - Ez dira birprogramatu behar. Baina birkonpilatu behar dira
- Objektu-kodeko funtzioen liburutegiak (dagoeneko konpilatuak)
  - Konpilazio banatua
  - Iturburu-programan agertzen ez diren errutinen aipamenak agertzen dira
  - Errutinek programa deitzaileak dauzkan aldagai globalak erreferentzia ditzakete
  - EBATZI GABEKO ERREFERENTZIEN arazoa
- Muntatzailea – Estekatzailea (*Linker*)
  - Ebatzi gabeko erreferentziak konpontzen ditu, exekutagarria eraikiz
  - Goi-mailako lengoai desberdinen konbinaketa
    - Egitura bereko objektu-kodea
    - Teknika berdinak errutinei parametroak pasatzeko eta aldagai globalak atzitzeko
- ***Estekatze-denborako birkokapena***

Estekatze estatikoa

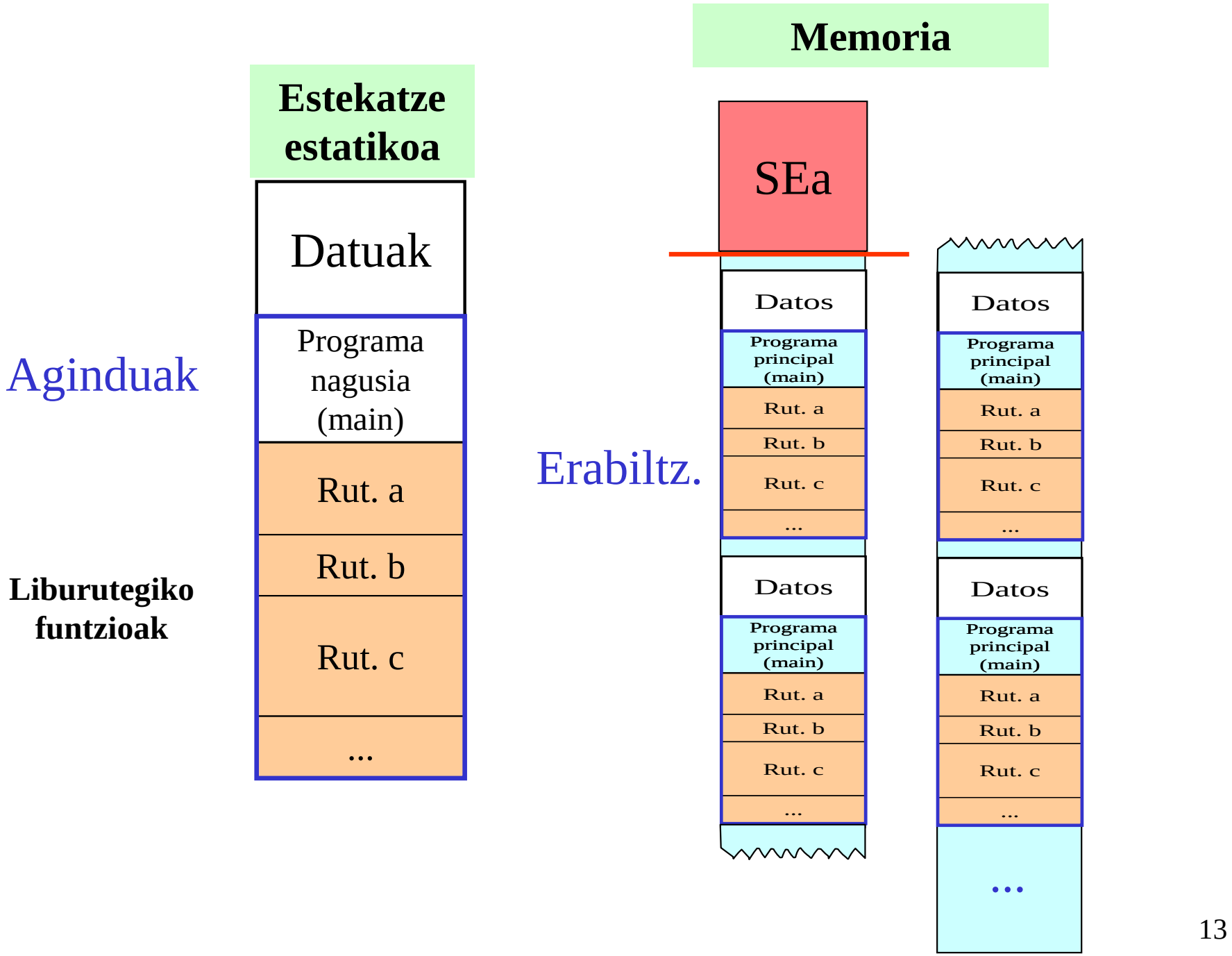

Estekatze estatikoa

- Liburutegi estatikoak:
  - Linkedizioa: programaren objektu moduluak eta liburutegiak estekatzea
  - Fitxategi exekutagarria: modulu guztiak barneratzen ditu
- Estekatze estatikoaren desabantailak:
  - Liburutegiko funtzioen kodea errepikatuta exekutagarri desberdinetan
  - Fitxategi exekutagarri handiak (diskoan eta memorian)
  - Liburutegiko funtzioen kopia anitz memorian
  - Liburutegien eguneraketa: exekutagarri guztiak berriro linkatu behar
- Hobekuntza: **estekatze dinamikoa**
  - Funtzio erabilienen kodea ez errepikatu (memorian behin)
  - Estekatze dinamikoko liburutegiko funtzioen kodea ez dago fitxategi exekutagarrietan
  - Fitxategi exekutagarri txikiagoak (diskoan eta memorian)

5.3 Estekatze dinamikoko liburutegiak

- Sistema Eragilearen errutinetarako pentsaturiko errutinen berrerabilgarritasuna edozein motako errutinetara zabaldu
- Espazio-aurrezpena, programek gutxiago okupatzen dute, bai memorian eta bai diskoan
- Estekatze dinamikoko liburutegia. Programetan mota honetako funtzioei deitzeko, errutina berezia erabiltzen da
  - Estekatzaileak programa exekutagarrian errutinak zuzenean sartu beharrean sistema-dei berezi bat ipintzen du (estekatze-errutina)
  - Exekuzio-denboran kargatzen dira, soilik kargaturik gabe badaude
    - programa kargatzen denean / funtzioari deitzen zaionean
- Programak aldatu/eguneratu daitezke birkonpilatu gabe
- SEaren errutinetara aplikatu daiteke (moduluak)
  - SEaren zati desberdinak aldatu daitezke sistema gelditu gabe
- Memoria fisikoa baino handiagoak diren programak exekutatu daitezke (alegiazko memoria mekanismoa)

Estekatze dinamikoa

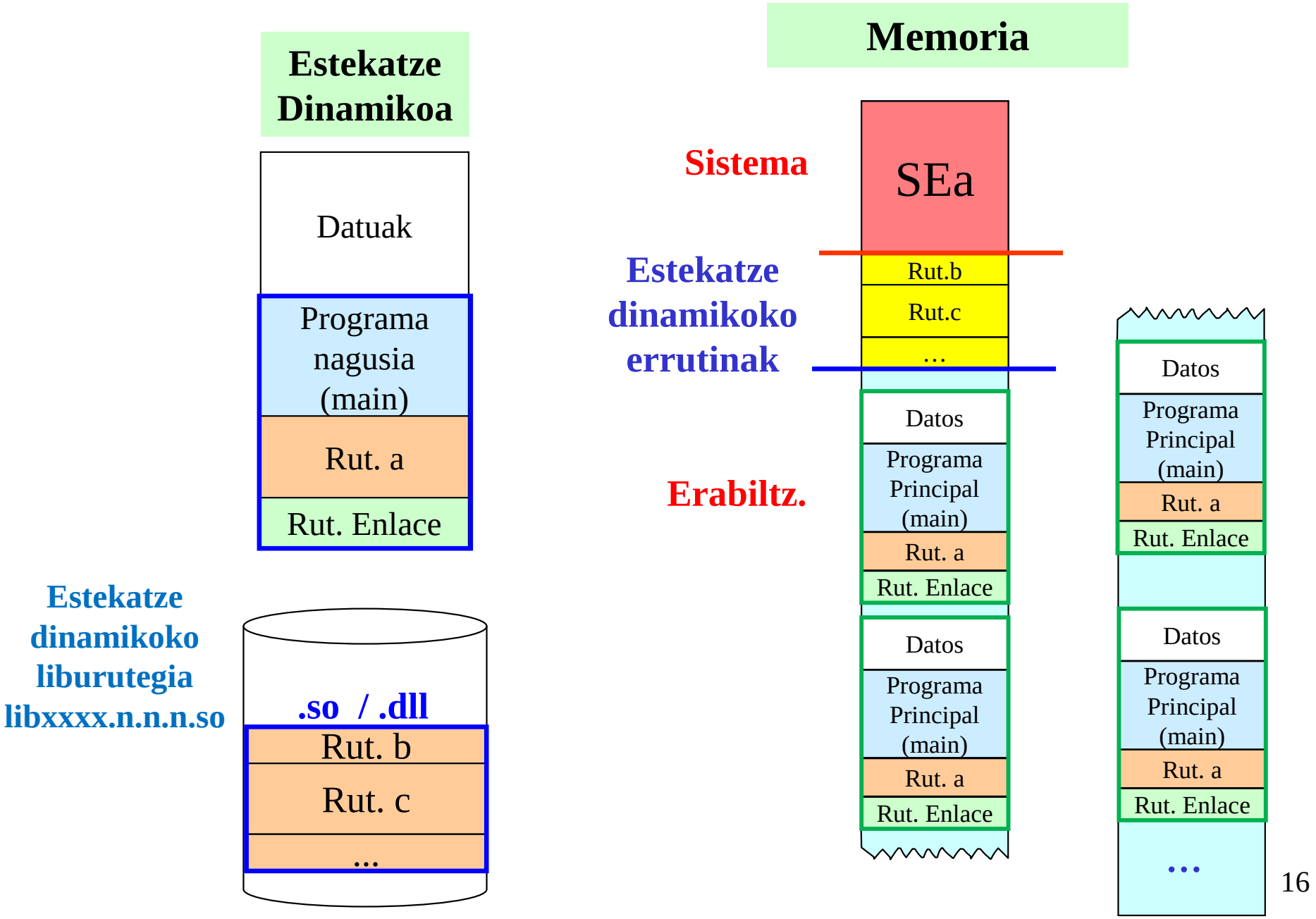

Estekatze estatikoa eta dinamikoa

Aginduak

Liburutegiko funtzioak

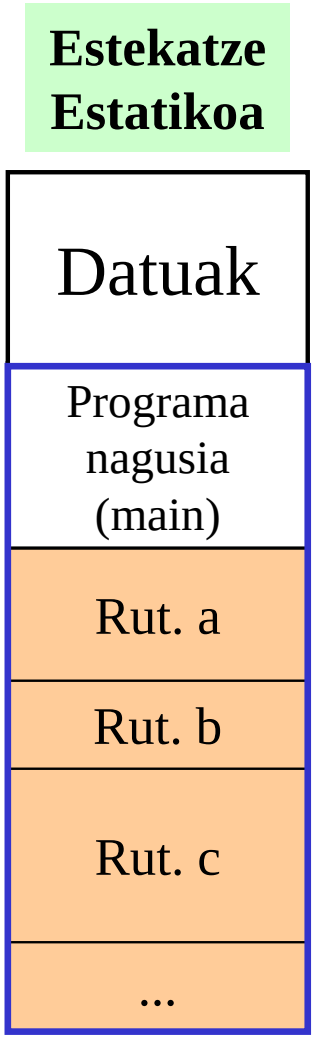

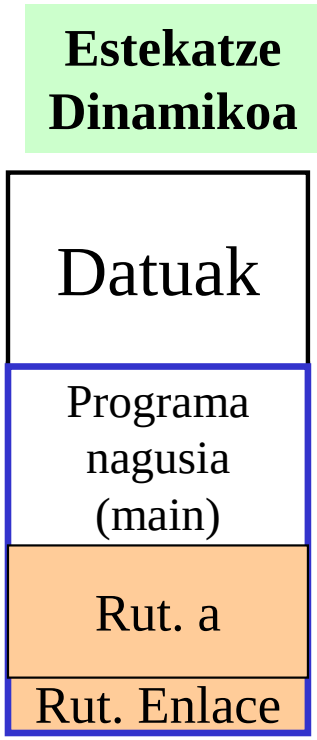

Estekatze estatikoa eta dinamikoa

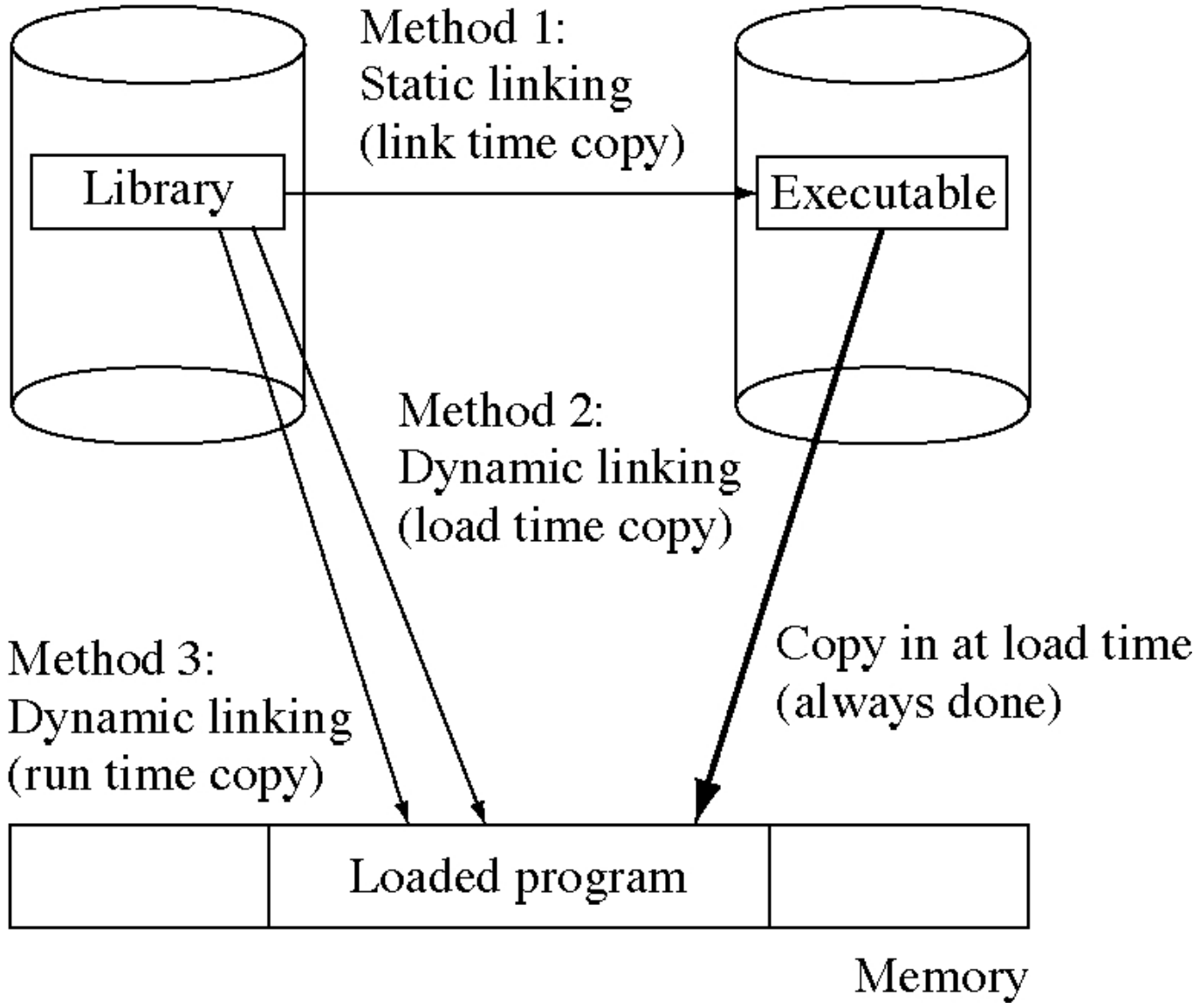

Estekatze dinamikoa

- Abantailak:
  - Fitxategi exekutagarriak txikiagoak (diskoan espazioa aurrezten da)
  - Liburutegi berdina erabiltzen duten hainbat programa memorian kargatuta izan ezkero, memoria gutxiago okupatzen dute
  - Aplikazioak eguneratu daitezke osorik birkonpilatu gabe (soilik liburutegia)
  - Memoria fiskoa baino handiagoak diren programak exekutatu daitezke (liburutegien kudeaketa egokia bada)
  - SEra aplikatuz, SEa bera aldatu daiteke geldiarazi gabe
- Eragozpenak:
  - Dei mekanismoa (zertxobait) motelagoa
  - Liburutegien kudeaketa konplexuagoa. Bertsioen kudeaketa beharra
  - Aplikazioak instalatzerakoan, estekatze dinamikoko liburutegien menpekotasunak kontuan hartu behar dira

Estekatze estatikoa

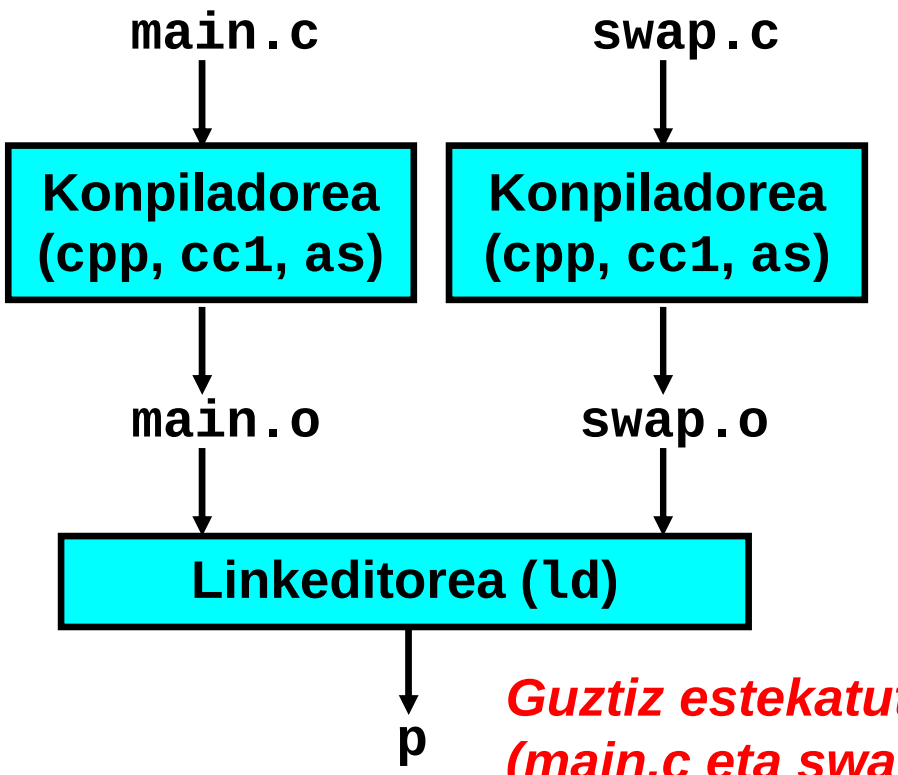

Iturburu fitxategiak

konpilatutako Objektu fitxategiak

Guztiz estekatutako exekutagarri kodea (main.c eta swap.c fitxategietan definitutako funtzio guztientzako kodea eta datuak barneratzen ditu)

Liburutegi estatikoen sorrera

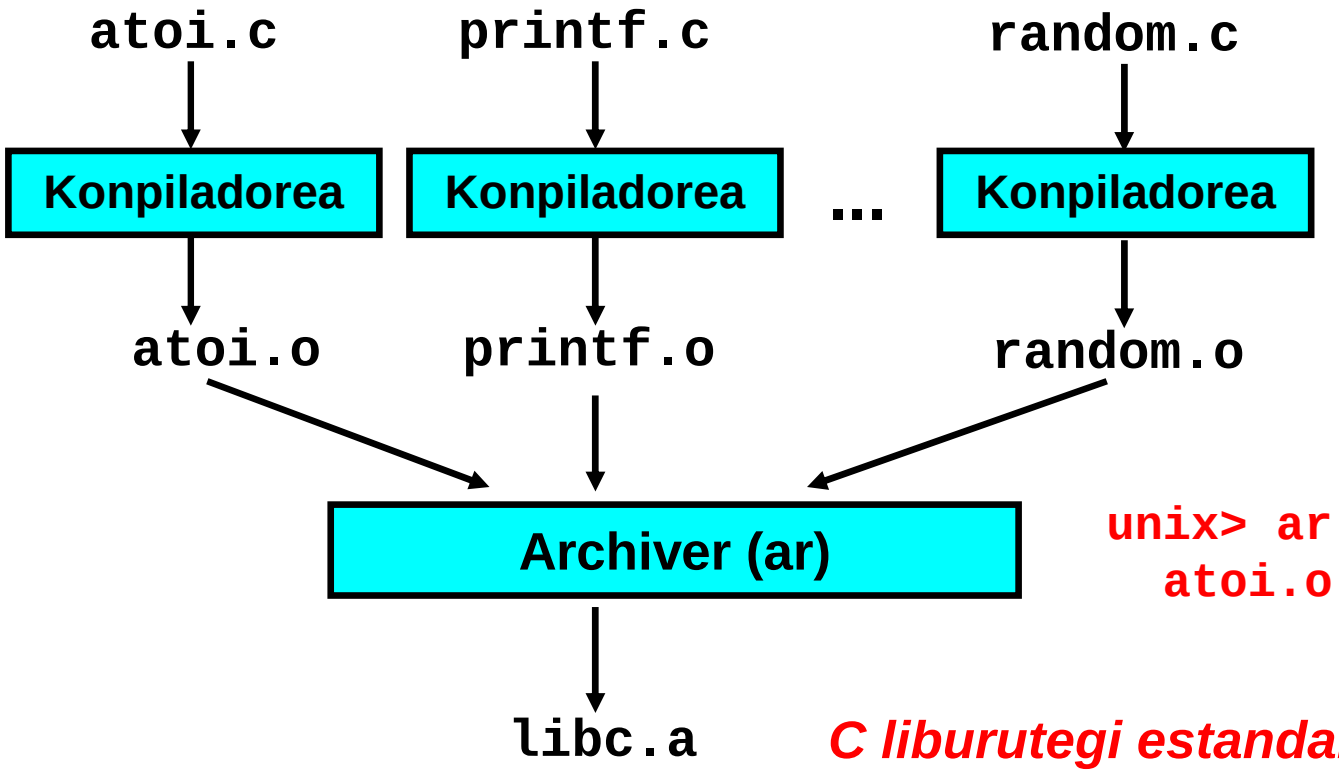


```
unix> ar rs libc.a \
  atoi.o printf.o … random.o
```

C liburutegi estandarra

***Archiver* programak eguneraketa inkrementalak onartzen ditu:**

- **Birkonpilatuz liburutegian aldatu beharreko .o fitxategia**

Estekatzea liburutegi estatikoekin

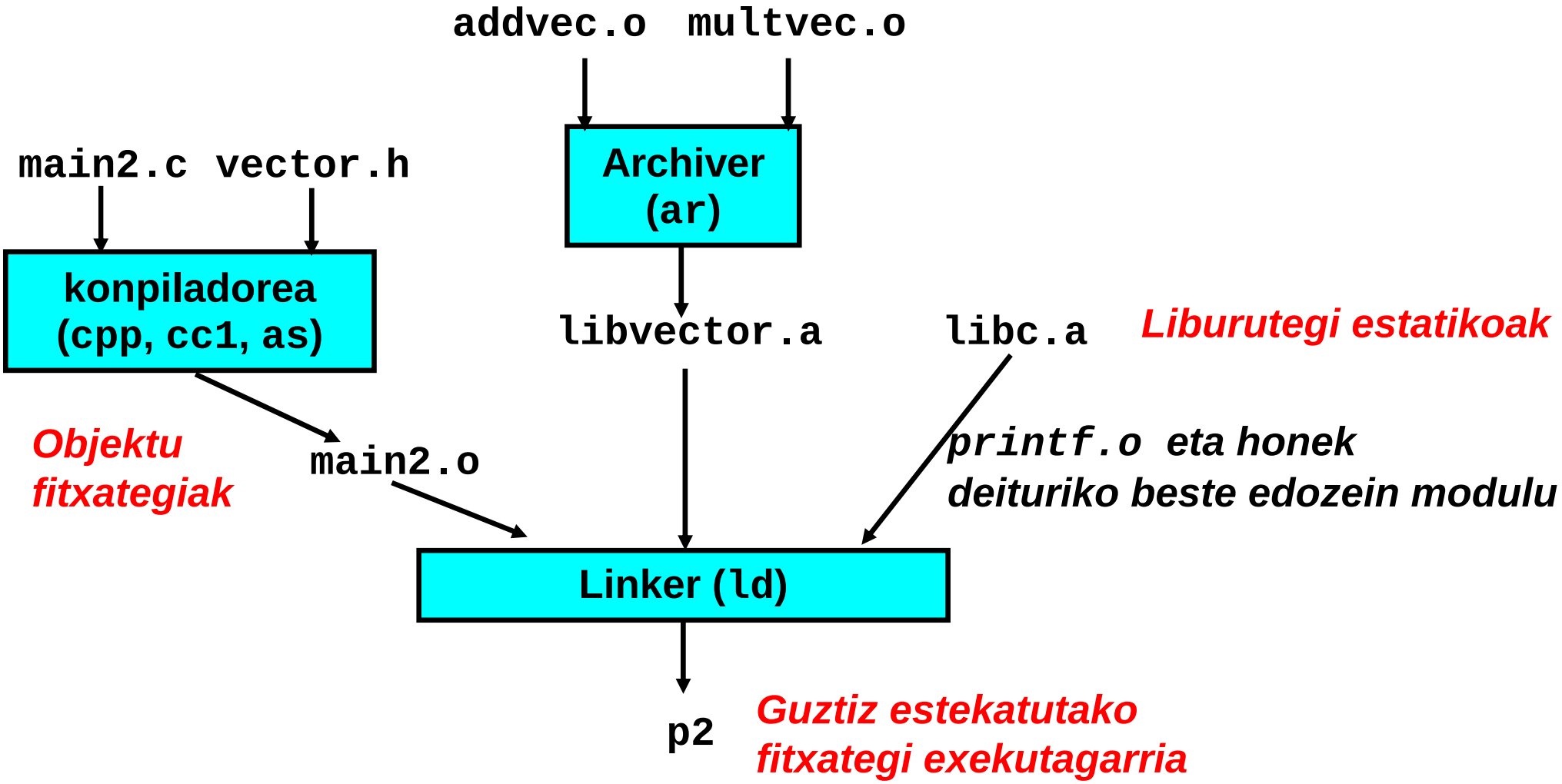

Estekatze dinamikoa (karga garaian)

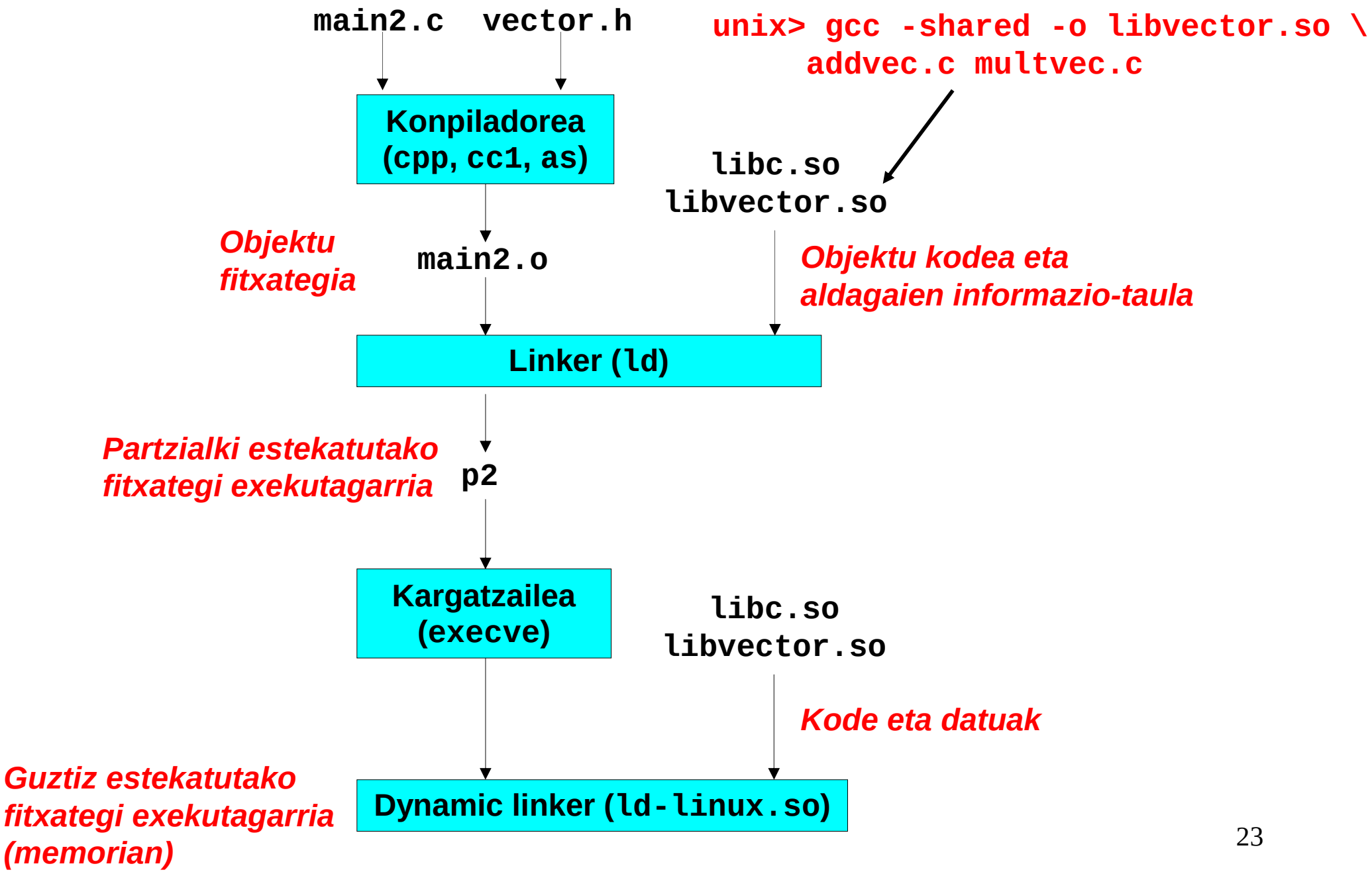

2. Ariketa. Liburutegi estatikoak eta dinamikoak

1. Bilatu Interneten “*Creating a shared and static library with the gnu compiler…*” artikulua

2. Sortu liburutegi estatiko eta dinamiko bana **`pi_kalkulatu.c`** fitxategiarekin

3. Probatu aurreko bi liburutegiak **`pi_test.c`** programaren bidez (programaren bi bertsio sortuz). Konparatu fitxategi exekutagarrien tamainak

4. Aztertu aurreko bi programen exekuzio denborak UNIXeko *time* tresnaren bidez, 10000000 eta 300000000 balioak erabiliz. Zer ondorio atera dezakezu?

5.4 Programak memorian kokatzeko moduak. Karga eta exekuzio faseak

- Kargatzailearen betebeharrak:
  1. Fitxategi exekutagarria irakurri
  2. Memorian kokatu:
     - Memorian behar beste tamainako zati libre eta jarraitua bilatu
     - Programaren kodea kopiatu
     - Hasieratutako datuak kopiatu
     - Datu dinamikoentzako tokia erreserbatu (pila, memoria dinamikoa)
  3. Programako lehen agindua abiatu:
     - CPU-aren erregistroak hasieratu (PC, PSW, SP...)
- SEak memoriaren erabileraren kudeaketa egin behar du:
  - Libre dagoen memoria jakin
  - Programa bakoitzak okupatzen duen memoria tartea jakin
  - Programa bat bukatzean, bere memoria askatu behar da

Karga-fasea

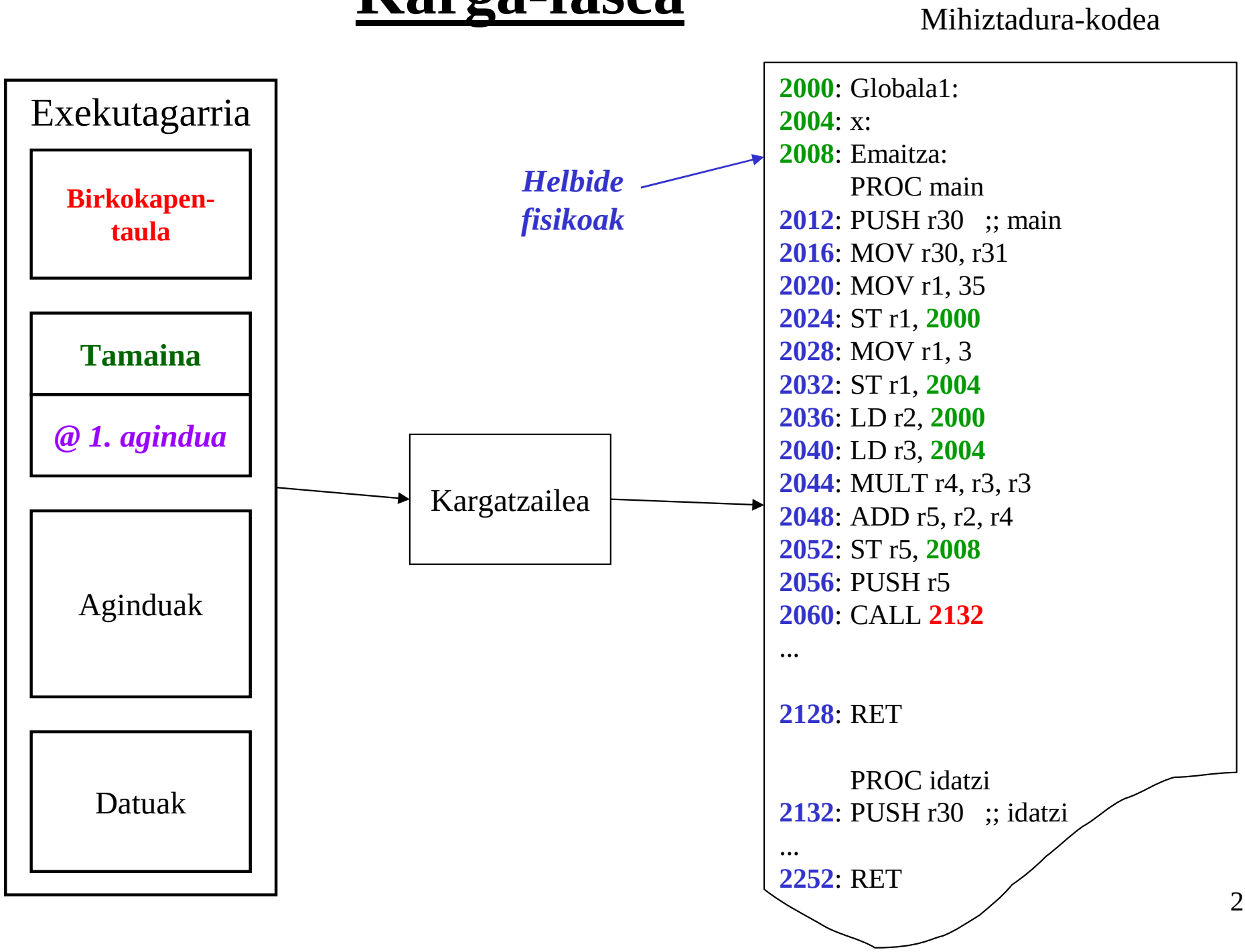
Exekutagarria
Birkokapen-taula
Tamaina
@ 1. agindua
Aginduak
Datuak
Kargatzailea
Helbide fisikoak
Mihiztadura-kodea
2000: Globala1:
2004: x:
2008: Emaitza:
PROC main
2012: PUSH r30 ;; main
2016: MOV r30, r31
2020: MOV r1, 35
2024: ST r1, 2000
2028: MOV r1, 3
2032: ST r1, 2004
2036: LD r2, 2000
2040: LD r3, 2004
2044: MULT r4, r3, r3
2048: ADD r5, r2, r4
2052: ST r5, 2008
2056: PUSH r5
2060: CALL 2132
...
2128: RET
PROC idatzi
2132: PUSH r30 ;; idatzi
...
2252: RET

Programak memorian kokatzeko moduak

- Programa bat baino gehiago memorian
  - EZ JARRAIAN
  - EZ OSORIK
- Birkokapen estatikoa *versus* birkokapen dinamikoa

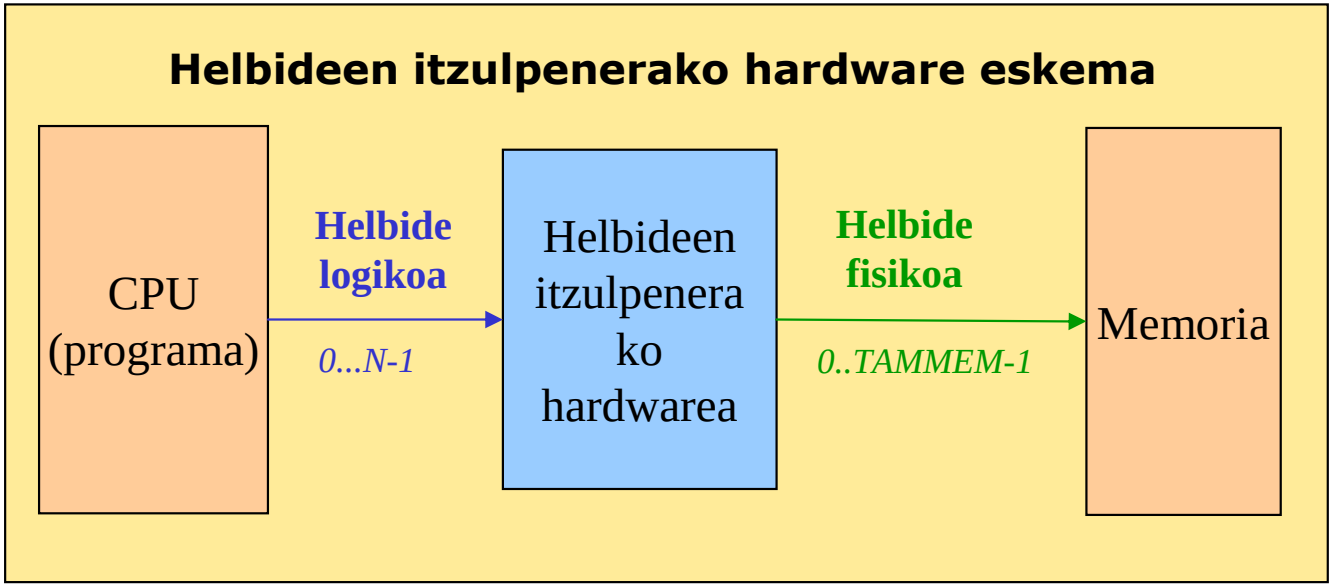

Programa bat baino gehiago memorian

- Orain arte programa bakarra memorian, OSORIK eta JARRAIAN
- Ordenagailuek gero eta memoria gehiago
  - Gehien erabiltzen diren programak (KIa, editorea, konpiladorea, estekatzailea, kargatzailea, etab.) memorian egoiliar
- Ezinezkoa da programa guztiak memorian egoiliar mantentzea
  - Maiz erabiltzen diren programek memoria espazio bat konpartitzea
  - Memoria espazioaren kudeaketa
  - Ordezkatze-politikak
- *exekutatu_programa* errutina: programa memorian dagoen egiaztatu
- Oraingoz exekuzioa sekuentziala dela suposatuko da (programa bat amaitu arte ezin da beste bat hasi)
- Programa guztiak erabiltzailearen helbide-esparruan daude (babesik gabeko esparrua). Memorian programa bat baino gehiago egotean, beste programen nahigabeko atzipenaz babesteko beharra agertzen da
- Babeserako hardware berezia
- ***Birkokapen DINAMIKOA*** (exekuzio-denboran)

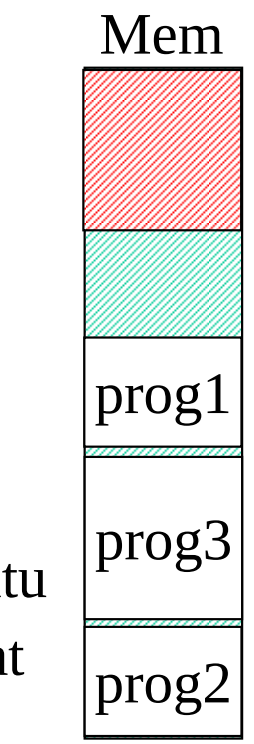

Memoriaren fragmentazioa

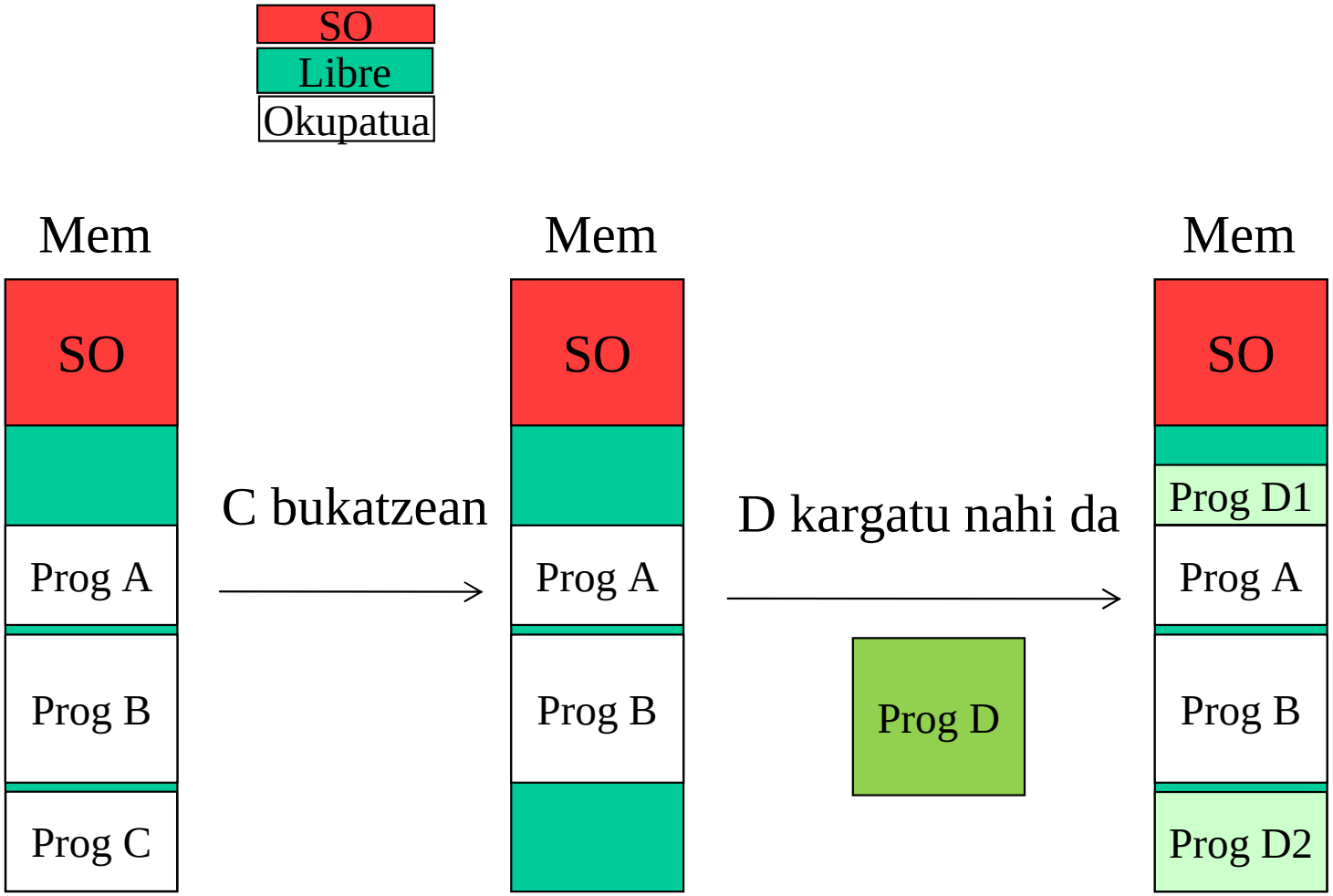

Memoriaren babeserako hardware-eskema

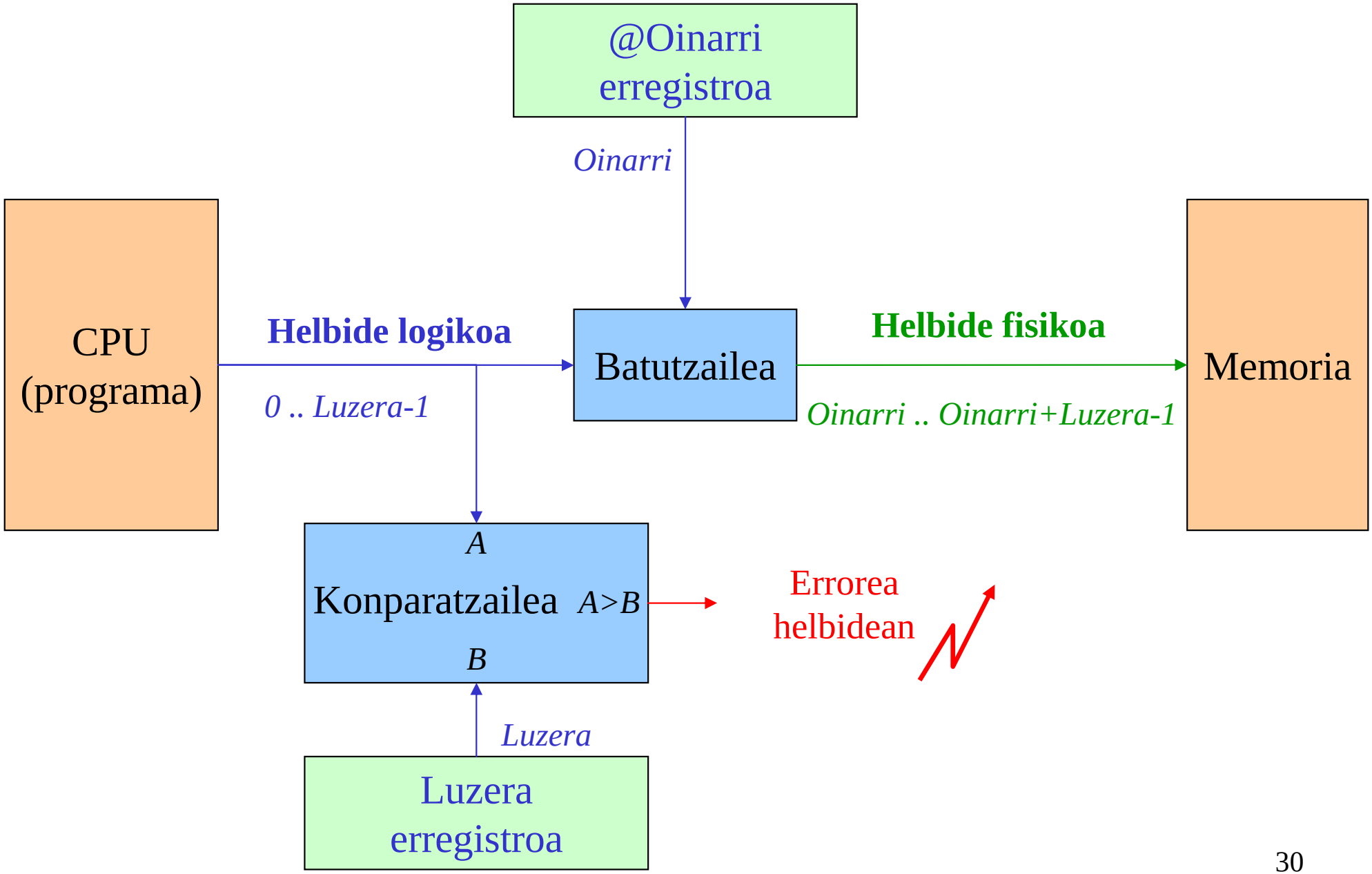

Programa EZ JARRAIAN eta EZ OSORIK

- EZ JARRAIAN

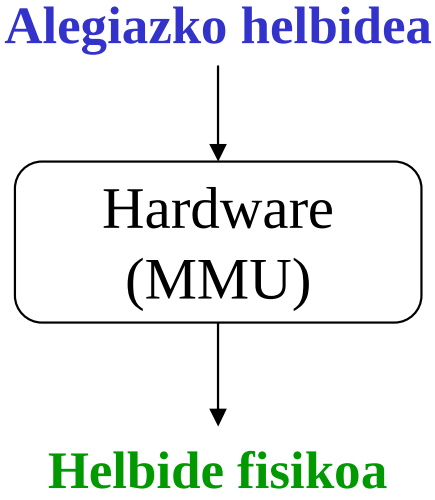

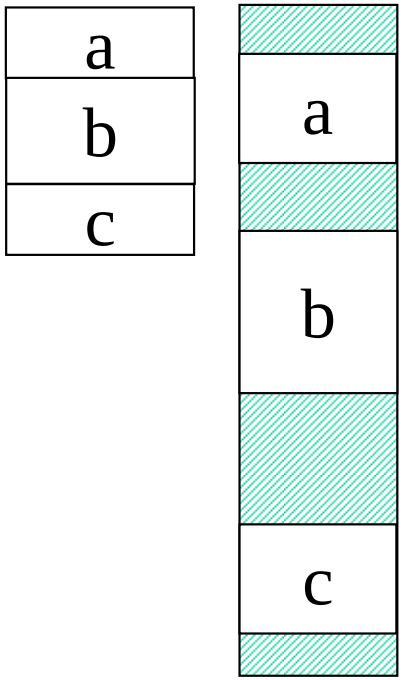

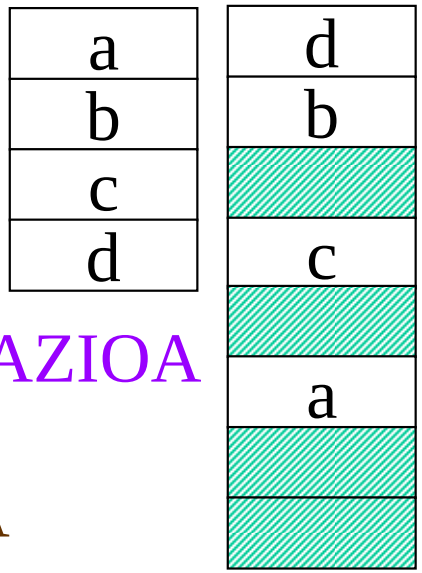

- Programa zatitan banatu. Bi teknika:
  - Tamaina desberdineko zatiak: SEGMENTAZIOA
    Konpiladoreak egiten du
  - Tamaina berdineko zatiak: ORRIKAPENA
    Sistema Eragileak egiten du

Segmentazioa

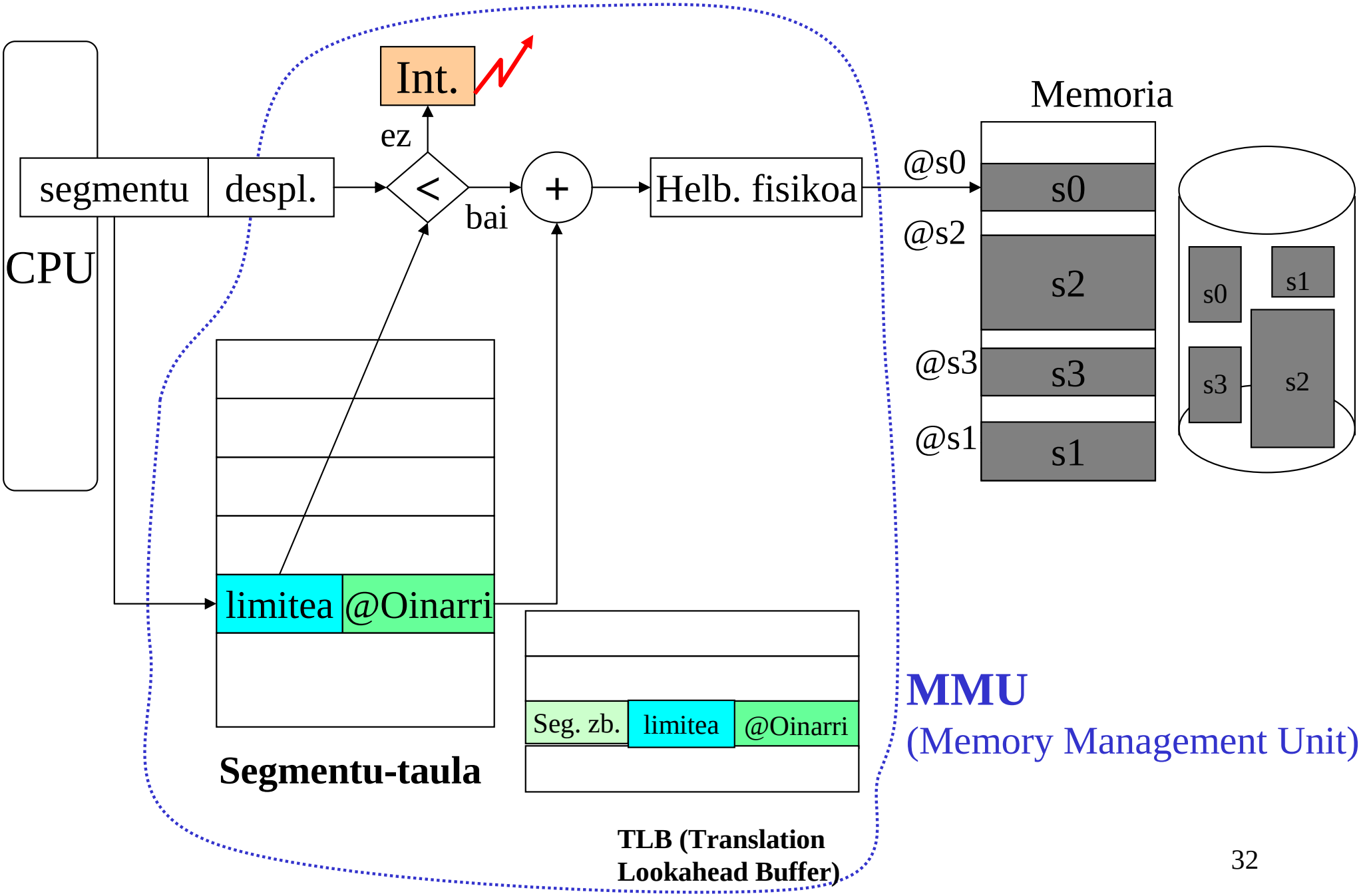

MMU
(Memory Management Unit)

Orrikapena

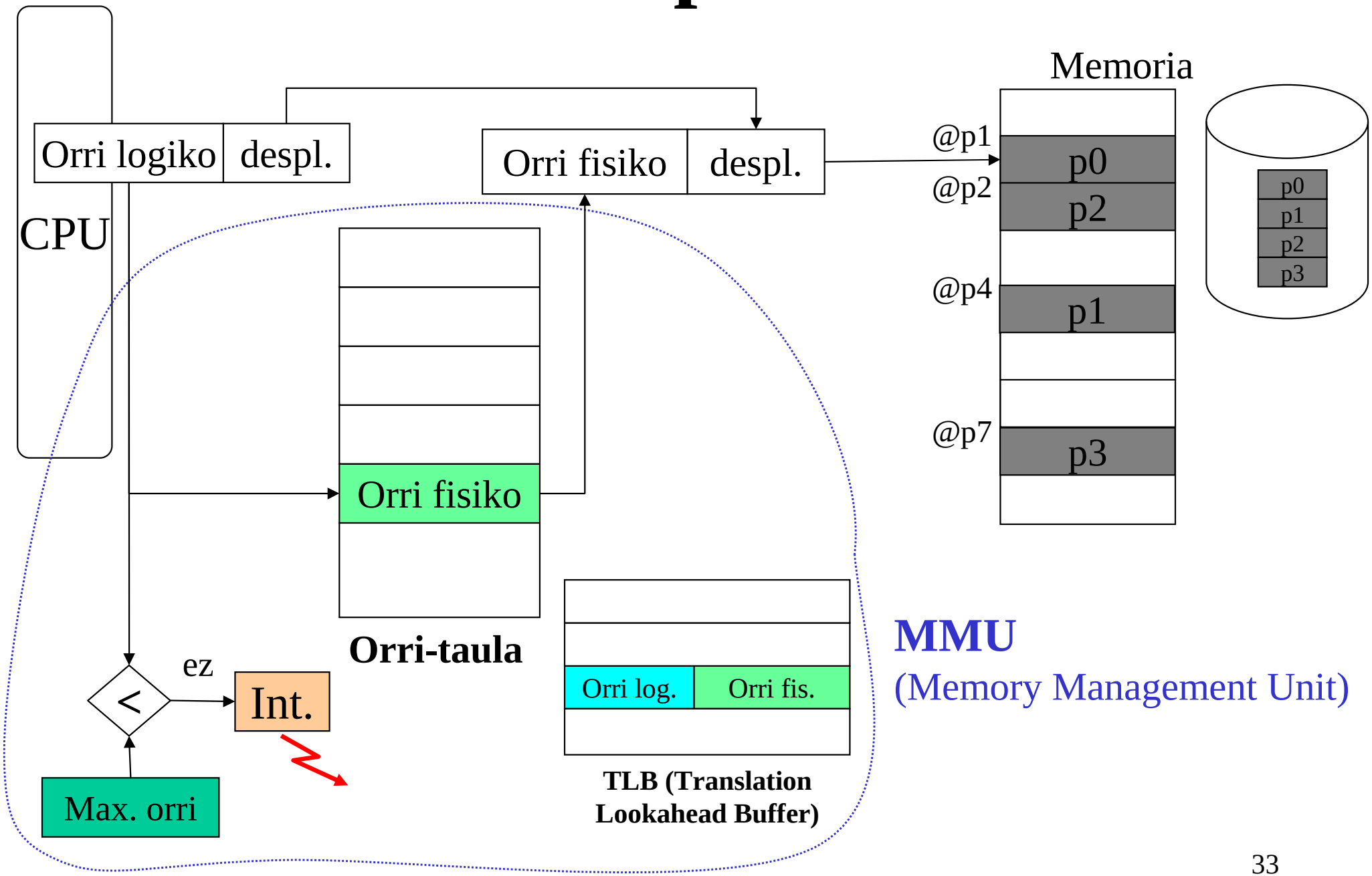

MMU
(Memory Management Unit)

Programa EZ JARRAIAN eta EZ OSORIK

❑ EZ OSORIK

- Alegiazko memoria (diskoan, *swap area*)
- Orrikapena edo segmentazioarekin konbinatuz
- Atzipen-hutsegitea (orri-hutsegitea): itzulpena egiteko unean, alegiazko helbide bati dagokion helbide fisikoa ez existitzea
  - Hutsegiteen arreta-errutina: falta den orria diskotik memoriara pasa
  - Ordezkatze-politikak - Hiper-orrikapena (*trashing*): eraginkortasunaren jaitsiera
  - Karga aurreratua / eskaripean

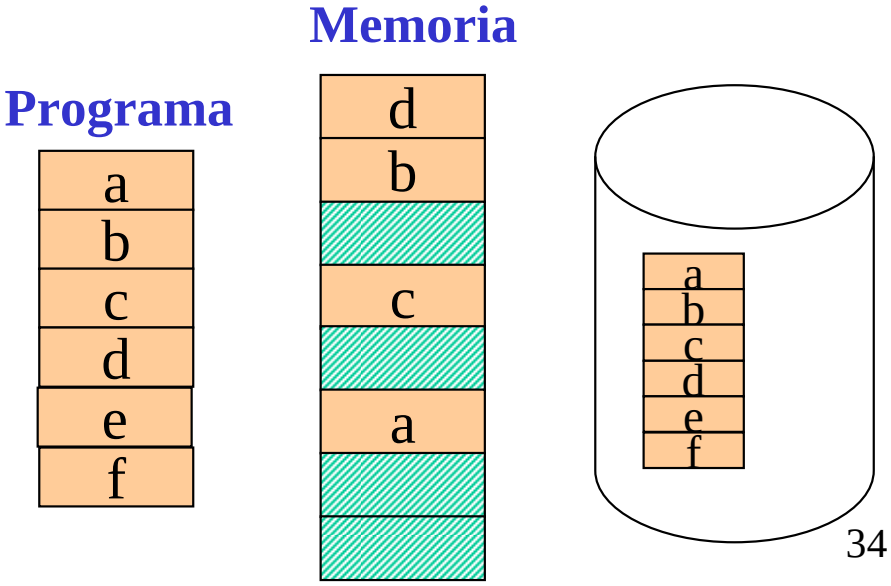

5.5 Programen kargarako sistema-deiak

int **execlp**(char * path, char *arg0, char *arg1, ..., char *argn, NULL);

int **execvp**(const char *path, char *const argv[]);

…

// Programa berria kargatzen du, deitzailea ordezkatuz

```
#include <stdlib.h>

int system (const char * agindua);  //   /bin/sh –c agindua
```

3. Ariketa: jaurti0 probatu, system() eta execlp() erabiliz

Tresna interesgarriak

- gcc, as, ld, collect2
- ar : liburutegiak sortzeko
- ldconfig: configure dynamic linker run time bindings
- Exekutagarrien/objektuen/liburutegien azterketa
  - nm : list symbols from object files
  - objdump : display information from object files.
  - file : determine file type

Lotura interesgarriak:

- http://www.faqs.org/docs/Linux-HOWTO/Program-Library-HOWTO.html
- http://www.ibm.com/developerworks/library/l-shobj/